NN 146/2020 (28.12.2020.), Zakon o sustavu osiguranja depozita

HRVATSKI SABOR

Na temelju članka 89. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU
O PROGLAŠENJU ZAKONA O SUSTAVU OSIGURANJA DEPOZITA

Proglašavam Zakon o sustavu osiguranja depozita, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 18. prosinca 2020.

Klasa: 011-01/20-01/129
Urbroj: 71-10-01/1-20-2
Zagreb, 22. prosinca 2020.

Predsjednik
Republike Hrvatske
Zoran Milanović, v. r.

ZAKON
O SUSTAVU OSIGURANJA DEPOZITA

I. OPĆI DIO

Predmet i područje primjene

Članak 1.

Ovim Zakonom uređuju se pravila i postupci koji se odnose na osnivanje, funkcioniranje, upravljanje i financiranje sustava osiguranja depozita u Republici Hrvatskoj, status, položaj, ciljevi, zadaci i ustroj Hrvatske agencije za osiguranje depozita (u daljnjem tekstu: Agencija), djelokrug, zadaci i nadležnost Agencije u poslovima osiguranja depozita te djelokrug, zadaci i nadležnosti Agencije sukladno posebnom propisu kojim se uređuje prisilna likvidacija kreditnih institucija.

Pravo Europske unije

Članak 2.

Ovim Zakonom u pravni poredak Republike Hrvatske prenosi se Direktiva 2014/49/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o sustavima osiguranja depozita (Tekst značajan za EGP) (SL L 173, 12. 6. 2014.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 2014/49/EU).

Obveznici uključivanja u sustav osiguranja depozita

Članak 3.

(1) Kreditna institucija sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koja je od Hrvatske narodne banke dobila odobrenje za rad i podružnica te kreditne institucije u drugoj državi članici obvezne su uključiti se u sustav osiguranja depozita u Republici Hrvatskoj u skladu s odredbama ovoga Zakona.

(2) Odredbe ovoga Zakona koje se odnose na kreditnu instituciju sa sjedištem u Republici Hrvatskoj na odgovarajući se način primjenjuju i na podružnicu te kreditne institucije u trećoj zemlji ako ta podružnica nije uključena u službeno priznat sustav osiguranja depozita treće zemlje ili takav sustav ne postoji.

(3) Sustavom osiguranja depozita u Republici Hrvatskoj upravlja Agencija, kao pravna osoba koja ima ovlasti i provodi postupke propisane ovim Zakonom.

Pojmovi

Članak 4.

(1) U smislu ovoga Zakona pojedini pojmovi imaju sljedeća značenja:

1. *kreditna institucija* je kreditna institucija kako je definirana u članku 4. stavku 1. Uredbe (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 (SL L 176, 27.6. 2013.) (u daljnjem tekstu: Uredba (EU) br. 575/2013)

2. *investicijsko društvo* je investicijsko društvo kako je uređeno zakonom kojim se uređuje tržište kapitala

3. *društvo za osiguranje* je društvo za osiguranje kako je propisano zakonom kojim se uređuje osiguranje

4. *društvo za reosiguranje* je društvo za osiguranje kako je propisano zakonom kojim se uređuje osiguranje

5. *javnopravno tijelo* je javnopravno tijelo kako je definirano zakonom kojim se uređuje opći upravni postupak

6. *podružnica* je mjesto poslovanja koje predstavlja pravno ovisni dio kreditne institucije i koja izravno obavlja sve ili neke transakcije svojstvene poslovanju kreditnih institucija

7. *sustav osiguranja depozita* je sustav osiguranja depozita kako je uređen propisima u drugim državama članicama, kojim se prenosi Direktiva 2014/49/EU, a koji obuhvaća skup pravila i postupaka kojima podliježu svi članovi takvog sustava. U Republici Hrvatskoj to je sustav osiguranja depozita uređen ovim Zakonom

8. *institucionalni sustavi zaštite* ili *ISZ-ovi* su institucionalni sustavi zaštite kako su navedeni u članku 113. stavku 7. Uredbe (EU) br. 575/2013

9. *ciljana razina* je iznos financijskih sredstava koji sustav osiguranja depozita mora dosegnuti kroz određeno razdoblje, izražen kao postotak osiguranih depozita svih njegovih članova

10. *nadležno tijelo* je nacionalno nadležno tijelo kako je definirano u članku 4. stavku 1. točki 40. Uredbe (EU) br. 575/2013, a u Republici Hrvatskoj nadležno tijelo za kreditnu instituciju u skladu sa zakonom kojim se uređuje poslovanje kreditnih institucija je Hrvatska narodna banka

11. *imenovano tijelo* je tijelo koje upravlja službeno priznatim sustavom osiguranja depozita u državi članici, a u Republici Hrvatskoj imenovano tijelo je Agencija

12. *dan nastupa osiguranog slučaja* je:

a) dan kada Hrvatska narodna banka po službenoj dužnosti donese rješenje o nedostupnosti depozita odnosno određeno tijelo u drugoj državi članici donese odluku kojom utvrđuje da kreditna institucija ne može niti će biti u mogućnosti, zbog razloga koji su izravno povezani s njezinom financijskom situacijom, isplatiti dospjeli depozit ili

b) dan kada nadležni sud donese rješenje o otvaranju postupka prisilne likvidacije nad kreditnom institucijom odnosno pravosudno tijelo u drugoj državi članici donese odluku, zbog razloga koji su izravno povezani s njezinom financijskom situacijom i koji imaju učinak suspendiranja prava deponenata na ostvarivanje potraživanja prema kreditnoj instituciji

13. *depozit* je svaki potražni saldo koji proizlazi iz sredstava preostalih na računu ili privremenih situacija proizašlih iz uobičajenih bankovnih transakcija koje kreditna institucija mora isplatiti prema primjenjivim zakonskim i ugovornim uvjetima, uključujući oročeni depozit i štedni depozit, ali isključujući potražni saldo ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

a) postojanje depozita može se dokazati jedino financijskim instrumentom kako je određeno zakonom kojim se uređuje tržište kapitala, osim ako se radi o štednom proizvodu koji se evidentira pomoću potvrde o depozitu koja je izdana imenovanoj osobi i koji postoji 2. srpnja 2014.

b) glavnica depozita ne može se isplatiti po nominalnoj vrijednosti ili

c) glavnica depozita naplativa je samo po nominalnoj vrijednosti prema posebnom jamstvu ili sporazumu koji pruža kreditna institucija ili treća strana

14. *prihvatljiv depozit* je svaki depozit u kreditnoj instituciji koji je uključen u sustav osiguranja depozita, a koji nije isključen od zaštite na temelju članka 6. stavaka 3. i 5. ovoga Zakona

15. *osigurani depozit* je dio prihvatljivog depozita koji ne prelazi razinu pokrića utvrđenu u članku 8. ovoga Zakona

16. *deponent* je imatelj depozita ili u slučaju zajedničkog računa, svaki od imatelja depozita

17. *zajednički račun* je račun otvoren na ime dviju ili više osoba imatelja računa ili preko kojeg dvije ili više osoba imaju prava koja se ostvaruju putem potpisa jedne ili više tih osoba

18. *nedostupan depozit* je depozit koji je dospio i koji treba biti isplaćen, ali koji kreditna institucija nije isplatila prema zakonskim ili ugovornim uvjetima koji su primjenjivi u tom slučaju ako:

a) su nadležna upravna tijela utvrdila da se prema njihovu mišljenju kreditna institucija o kojoj je riječ zasad ne čini sposobnom, zbog razloga koji su izravno povezani s njezinom financijskom situacijom, isplatiti depozit i da ta institucija trenutačno nema izgleda da će to biti u stanju učiniti ili

b) je pravosudno tijelo donijelo odluku zbog razloga koji su izravno povezani s financijskim stanjem kreditne institucije i koji imaju učinak suspendiranja prava deponenata na ostvarivanje potraživanja prema instituciji

19. *raspoloživa financijska sredstva* su gotovina, depoziti i niskorizična imovina koja se može unovčiti u roku iz članka 42. ovoga Zakona te obveze plaćanja do granice utvrđene u članku 14. stavku 3. ovoga Zakona

20. *obveze plaćanja* su obveze plaćanja kreditne institucije prema sustavu osiguranja depozita koje su potpuno kolateralizirane pod uvjetom da kolateral:

a) sastoji se od niskorizične imovine

b) nije opterećen pravima bilo koje treće strane i da sustav osiguranja depozita njime može raspolagati

21. *niskorizična imovina* su stavke koje ulaze u prvu ili drugu kategoriju koja je navedena u tablici 1. iz članka 336. Uredbe (EU) br. 575/2013 ili bilo koja imovina koju nadležno ili imenovano tijelo smatra približno jednako sigurnom i likvidnom

22. *matična država članica* je matična država članica kako je definirana u članku 4. stavku 1. točki 43. Uredbe (EU) br. 575/2013

23. *država članica domaćin* je država članica domaćin kako je definirana u članku 4. stavku 1. točki 44. Uredbe (EU) br. 575/2013

24. *država članica* je država članica Europske unije i država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru (SL L 1, 3. 1. 1994.)

25. *treća zemlja* je država koja nije država članica Europske unije i nije država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru (SL L 1, 3. 1. 1994.)

26. *financijska institucija* je financijska institucija kako je uređeno člankom 4. stavkom 1. točkom 26. Uredbe (EU) br. 575/2013

27. *EBA* je Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo, osnovano Uredbom (EU) br. 1093/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o osnivanju europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za bankarstvo), izmjeni Odluke broj 716/2009/EZ i stavljanju izvan snage Odluke Komisije 2009/78/EZ (SL L 331, 15. 12. 2010.) (u daljnjem tekstu: Uredba (EU) br. 1093/2010).

(2) Izrazi koji se koriste u ovome propisu, a imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod.

II. SUSTAV OSIGURANJA DEPOZITA

Ciljevi sustava osiguranja depozita

Članak 5.

Osnovni ciljevi sustava osiguranja depozita su:

1. osigurati jednaku razinu zaštite deponenata od gubitka depozita u slučaju nastupa osiguranog slučaja, kao i u svim drugim državama članicama Europske unije

2. očuvanje povjerenja deponenata u financijski sustav Republike Hrvatske

3. doprinos stabilnosti cijelog financijskog sustava.

Prihvatljivost depozita i pravo na obeštećenje

Članak 6.

(1) Prihvatljivim depozitima obuhvaćenim ovim Zakonom smatraju se svi depoziti koje u kreditnoj instituciji imaju deponenti, osim depozita isključenih u skladu sa stavcima 3. i 5. ovoga članka.

(2) Kada nastupi osigurani slučaj, deponenti kreditne institucije koji su imatelji prihvatljivih depozita, u odnosu na koju je osigurani slučaj nastupio, imaju pravo na obeštećenje do razine pokrića iz članka 8. ovoga Zakona.

(3) U smislu ostvarivanja prava iz stavka 2. ovoga članka prihvatljivim depozitom ne smatraju se:

1. depoziti drugih kreditnih institucija, bez obzira na njihovo sjedište, koji glase na njihovo ime i koji se vode za njihov račun

2. instrumenti deponenata kreditne institucije u odnosu na koju je nastupio osigurani slučaj, a koji su uključeni u regulatorni kapital kako je to definirano člankom 4. stavkom 1. točkom 118. Uredbe (EU) br. 575/2013

3. depoziti financijskih institucija

4. obveze iz dužničkih vrijednosnih papira kreditne institucije u odnosu na koju je nastupio osigurani slučaj i obveze iz vlastitih akcepata i vlastitih mjenica

5. depoziti društava za osiguranje i depoziti društava za reosiguranje u skladu sa zakonom kojim se uređuje poslovanje društava za osiguranje i reosiguranje

6. depoziti dobrovoljnih te obveznih mirovinskih fondova u skladu sa zakonom kojim se uređuje poslovanje obveznih mirovinskih fondova i zakonom kojim se uređuje poslovanje dobrovoljnih mirovinskih fondova

7. depoziti investicijskih društava u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište kapitala

8. depoziti subjekata za zajednička ulaganja u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište kapitala

9. depoziti javnopravnih tijela

10. depoziti koji proizlaze iz poslova u odnosu na koje su donesene pravomoćne presude za kazneno djelo pranja novca u skladu s Kaznenim zakonom (»Narodne novine«, br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18. i 126/19.)

11. depoziti koji ne glase na ime nego na anonimnog donositelja šifrirane zaporke odnosno depoziti čiji imatelj nikad nije identificiran do dana nastupa osiguranog slučaja

12. tražbine klijenata investicijskog društva, klijenata kreditne institucije za koje dotična kreditna institucija pruža određene investicijske usluge te klijenata društva za upravljanje investicijskim fondovima kada dotično društvo pruža investicijske usluge, a koje su uključene u sustav zaštite ulagatelja u skladu sa zakonom kojim se uređuje tržište kapitala

13. depoziti vladajućih, povezanih i ovisnih društava s kojima kreditna institucija, u odnosu na koju je nastupio osigurani slučaj, čini koncern

14. depoziti članova uprave i članova nadzornog odbora koji su te funkcije obavljali na dan nastupa osiguranog slučaja ili u razdoblju 12 mjeseci prije nastupa osiguranog slučaja te depoziti dioničara koji zajedno s članovima uže obitelji sudjeluju s najmanje 5 % u temeljnom kapitalu kreditne institucije za prethodne tri godine

15. depoziti revizorskog društva koje je obavilo reviziju posljednjih financijskih izvješća za prethodne tri godine kreditne institucije prije nastupa osiguranog slučaja

16. depoziti ili dijelovi depozita koji su nastali nakon što je Hrvatska narodna banka oduzela odobrenje za rad kreditnoj instituciji.

(4) Iznimno od stavka 3. točke 9. ovoga članka, prihvatljivim depozitima smatraju se depoziti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave čiji godišnji proračun za prethodnu godinu u odnosu na dan nastupa osiguranog slučaja iznosi najviše 3.750.000,00 kuna.

(5) Pravo na obeštećenje iz stavka 2. ovoga članka nemaju ni deponenti koji imaju prebivalište odnosno sjedište izvan Republike Hrvatske ako njihovi depoziti po svojim obilježjima odgovaraju depozitima iz stavka 3. ovoga članka.

(6) Ako je izričito ugovoreno da deponent račun vodi u svoje ime, a za račun drugoga (povjerenički račun), osnovanost prava na obeštećenje utvrđuje se s obzirom na osobu za čiji račun se vodi povjerenički račun, uz uvjet da je kreditna institucija provjerila i utvrdila identitet stranaka i stvarnog vlasnika prije dana nastupa osiguranog slučaja.

(7) Obveza Agencije za isplatu obeštećenja s osnova prava iz stavka 2. ovoga članka zastarijeva u roku od tri godine od dana objave da je nastupio osigurani slučaj na internetskim stranicama Agencije ili oglasa u dnevnim novinama iz članka 21. stavka 1. ovoga Zakona.

(8) Pravo iz stavka 2. ovoga članka nije prenosivo, ali se može steći nasljeđivanjem.

Posebnosti računa

Članak 7.

(1) Kod obračuna obeštećenja udio svakog deponenta u zajedničkom računu uzima se u obzir pri izračunavanju ograničenja iz članka 8. ovoga Zakona. Ako nije drugačije ugovoreno, sredstva na zajedničkom računu dijele se među deponentima na jednake dijelove.

(2) Svi računi društava bez pravne osobnosti, nasljedničkih i suvlasničkih zajednica smatraju se za potrebe ovoga Zakona depozitom jednog vjerovnika kreditne institucije.

(3) Ako je izričito ugovoreno da deponent račun vodi u svoje ime, a za račun drugoga (povjerenički račun), gornja granica prava na obeštećenje iz članka 8. ovoga Zakona utvrđuje se s obzirom na stvarnog vlasnika odnosno na osobu za čiji račun se vodi povjerenički račun, pod uvjetom da je kreditna institucija provjerila i utvrdila identitet stvarnog vlasnika prije dana nastupa osiguranog slučaja te utvrdila pripadajući iznos stvarnog vlasnika prije dana nastupa osiguranog slučaja.

(4) Ako kreditna institucija nije u mogućnosti utvrditi identitete i pripadajuće iznose stvarnih vlasnika povjereničkih računa, tada se za izračun obeštećenja, u skladu s ovim Zakonom, povjerenički računi smatraju kao računi društava bez pravne osobnosti.

(5) Ako je na depozitu zasnovano založno pravo, neovisno o tome je li ono zasnovano dobrovoljno ili u sudskom postupku, Agencija će svoju obvezu ispuniti na račun založnoga dužnika, a založno pravo nastavlja teretiti iznos isplaćenog obeštećenja.

(6) Pri izračunu iznosa obeštećenja depoziti fizičkih osoba koji se nalaze na računima otvorenim radi obavljanja njihove samostalne djelatnosti, uključujući djelatnosti koje se obavljaju na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, ili obrta uključuju se u ukupni iznos obračuna te fizičke osobe do razine pokrića iz članka 8. ovoga Zakona.

(7) Ministar financija pravilnikom detaljnije uređuje način vođenja evidencija u svrhu utvrđivanja identiteta stvarnog vlasnika i iznosa sredstava iz stavka 3. ovoga članka.

Razina pokrića

Članak 8.

(1) Svaki deponent kreditne institucije koji je imatelj prihvatljivog depozita iz članka 6. stavka 1. ovoga Zakona u trenutku kada nastupi osigurani slučaj u toj kreditnoj instituciji, ima pravo na obeštećenje do uključivo visine od 100.000,00 eura u kunskoj protuvrijednosti, prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke važećem na dan nastupa osiguranog slučaja.

(2) Osim navedenog ograničenja u stavku 1. ovoga članka, depoziti koji predstavljaju privremeni visoki saldo zaštićeni su u dodatnom iznosu do 30.000,00 eura odnosno do uključivo ukupne razine do 130.000,00 eura u kunskoj protuvrijednosti, prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke, tri mjeseca nakon datuma knjiženja iznosa ili tri mjeseca od trenutka kada takvi depoziti postanu pravno prenosivi, a odnose se na depozite:

1. od prodaje nekretnine u kojoj je deponent imao prebivalište ili boravište

2. od transakcija vezanih uz događaje sklapanja braka, razvoda, umirovljenja, otpuštanja, invaliditeta, bolesti ili smrti ili

3. utemeljene na plaćanju naknade iz osiguranja ili odštete za žrtve kaznenih djela ili žrtve pravosudnih pogrešaka.

(3) Nadzorni odbor Agencije pravilnikom detaljnije uređuje način dokazivanja navedenih kriterija za utvrđivanje depozita iz stavka 2. ovoga članka.

Obračun obeštećenja za osigurane depozite

Članak 9.

(1) Pravo deponenata na obeštećenje određuje se prema ukupnim sredstvima po svim njegovim depozitima koje je imao u kreditnoj instituciji, bez obzira na valutu i lokaciju unutar Europske unije, u trenutku nastupa osiguranog slučaja uključujući i kamatu, umanjenim za sva potraživanja kreditne institucije prema njemu dospjela na dan nastupa osiguranog slučaja, a do razine pokrića utvrđene u članku 8. ovoga Zakona.

(2) Kreditna institucija dužna je prije sklapanja ugovora obavijestiti deponente da se njihove dospjele obveze prema kreditnoj instituciji uzimaju u obzir pri izračunavanju iznosa obeštećenja.

(3) Obračun obeštećenja za depozite u stranoj valuti obračunava se u kunama, po srednjem tečaju Hrvatske narodne banke koji je vrijedio na dan nastupa osiguranog slučaja.

(4) Kamatom na osigurane depozite iz stavka 1. ovoga članka smatra se dospjela kamata i kamata na oročene depozite obračunana od zadnjeg redovitog obračuna do dana nastupa osiguranog slučaja primjenom ugovorene kamatne stope, a bez uvjeta dostizanja pune ugovorene ročnosti.

Obveza pristupanja i članstvo u sustavu osiguranja depozita

Članak 10.

(1) Nakon što kreditna institucija dobije odobrenje za rad od Hrvatske narodne banke, uključuje se u sustav osiguranja depozita u Republici Hrvatskoj kojim upravlja Agencija.

(2) Prije početka rada kreditna institucija dužna je platiti Agenciji naknadu za uključivanje u sustav osiguranja depozita u iznosu od 0,3 % svoga inicijalnog kapitala.

(3) Kreditna institucija dužna je, prilikom podnošenja prijave za upis osnivanja u sudski registar, uz prijavu priložiti dokaz o uplati iznosa iz stavka 2. ovoga članka.

(4) Ako kreditna institucija iz stavka 1. ovoga članka ne ispunjava svoje obveze prema Agenciji ili ih ispunjava nepotpuno ili nepravodobno, Agencija je ovlaštena zahtijevati od kreditne institucije da svoje obveze ispuni u naknadnom roku odnosno ovlaštena je pokrenuti ovršni postupak.